

35.SGD
LJUBLJANAFESTIVAL.SI

17. 4. 2021

HOMMAGE À BEETHOVEN & WOLF

Koncert samospevov
Lieder Concert

SLOVENSKI GLASBENI DNEVI
35 let Glasbe

SLOVENIAN MUSIC DAYS
35 years of Music

: Spletna stran Festivala Ljubljana

Ljubljana, 14. – 21. 4. 2021

PROGRAM SGD FINANČNO OMOGOČATA
THE PROGRAMME OF THE SLOVENIAN MUSIC DAYS IS SUPPORTED BY:

Ustanoviteljica Festivala Ljubljana je Mestna občina Ljubljana.
The Ljubljana Festival was founded by the City of Ljubljana.

Sobota, 17. 4. 2021, 19.30
Prenos na spletni strani Festivala Ljubljana

HOMMAGE À BEETHOVEN & WOLF

Koncert samospevov / *Lieder Concert*

Theresa Plut, sopran / *soprano*
David Jagodic, tenor
Andreja Kosmač, klavir / *piano*

Povezovalka koncerta / *Programme moderator:*
Anamarija Štukelj Cuzma

Spored:

LUDWIG VAN BEETHOVEN (1770–1827)

Oddaljeni ljubici, op. 98 / *An die ferne Geliebte* [Alois Jeitteles]:
Na griču sedim in oprezam, št. 1 / *Auf dem Hügel sitzt ich spähend*
Kjer gore tako modro, št. 2 / *Wo die Berge so blau*
Lahni jadralci v višavah, št. 3 / *Leichte Segler in den Höhen*
Ti oblaki v višavah, št. 4 / *Diese Wolken in den Höhen*
Prihaja maj, livada cveti, št. 5 / *Es kehret der Maien, es blühet die Au*
Sprejmi, torej, te pesmi, št. 6 / *Nimm sie hin denn, diese Lieder*

ANSELM HÜTTENBRENNER (1797–1828)

Stržek / *Der Zaunkönig* [Ferdinand von Rast]
Maribor / *Marburg* [Ferdinand von Rast]
Dekle za kolovratom / *Das Mädchen am Spinnrade* [Ferdinand von Rast]
Custoza / *Custoza* [Ferdinand von Rast]
Sanje silvestrske noči / *Sylvesternachtstraum* [Ferdinand von Rast]
Moja Štajerska / *Mein Steierland* [Ferdinand von Rast]

LUDWIG VAN BEETHOVEN (1770–1827)

Upanje, op. 94 / *An die Hoffnung* [Christoph August Tiedge]

FRANZ SCHUBERT (1797–1828)

Ganimed / *Ganymed* [Johann Wolfgang von Goethe]
Marjetica za kolovratom / *Gretchen am Spinnrade*
[Johann Wolfgang von Goethe]

HUGO WOLF (1860–1903)

Tudi drobne stvari / *Auch kleine Dinge* [Paul Heyse priredil po ljudski pesmi]
Skritost / *Verborgeneheit* [Eduard Mörike]
Utihni že vendar / *Schweig einmal still* [Paul Heyse priredil po ljudski pesmi]

Pomlad je / *Er ist's* [Eduard Mörike]
Vrtnar / *Der Gärtner* [Eduard Mörike]
Ljubljani / *An die Geliebte* [Eduard Mörike]
Zbogom / *Lebe wohl* [Eduard Mörike]
Nenasitna ljubezen / *Nimmerstatte Liebe* [Eduard Mörike]
V Penni imam / *Ich hab in Penna* [Paul Heyse priredil po ljudski pesmi]

Privlačno domišljen program nocojšnjega večera osvetljuje nekatere razvojne viške samospeva: medtem ko je Beethoven zvrst osvobodil naivne prikupnosti, jo je Schubert na novo osmisli in umetniško povzdignil, da jo je nato Wolf pripeljal do njenega vrhunca. Imenitni družbi zvenečih imen se pridružuje danes manj poznani avstrijski skladatelj Anselm Hüttenbrenner: predstavil se nam bo z nedavno odkritimi in še nikdar izvedenimi deli iz mariborskega opusa samospevov.

Etiketo »oče samospeva« je glasbena zgodovina že davno prisodila Franzu Schubertu, zato je vse, kar je bilo na tem področju ustvarjenega pred njim, pogosto zapostavljeno in premalo opazno. Tudi nikakor ne skromen opus Ludwiga van Beethovna, ki ponuja današnjemu poslušalcu edinstven preplet sentimenta, razsvetljenske miselnosti in religiozne razumske ter širok vpogled v intelektualni, domiselni in emocionalni svet poznega 18. in zgodnjega 19. stoletja.

Beethovnovi samospevi – po krivem ostajajo tudi v senci skladateljevega veličastnega instrumentalnega opusa – so pogosto poetični in intimni, v izrazu siloviti in globoki ter razkrivajo pisano paleto slogovnih potez: širok tonalni razpon, značilna dinamična niansiranja, dolga fraziranja. Klavirski stavek je razmeroma kompleksen in v veliki meri izrablja idiomi instrumenta, s harmonsko govorico, modulacijami in ritmično figuracijo pa spretno poudarja ekspresivnost izraza.

Pozornost zbujajoča je tudi oblikovna raznolikost skladb, ki sega od preproste strofične oblike do potez sonatne forme. To zgovorno oriše samospev *An die Hoffnung*, op. 94, ohranjen v dveh različicah: napisanega v tradicionalni kitični obliki [leta 1794] ga je avtor leta 1815 znatno predelal v tridelno solistično kantato, ki je v glasbenem oziru občutno bogatejša in zapletenejša ter ritmično kompleksnejša.

Beethoven se je k zvrsti vračal skozi vse ustvarjalno življenje, dokončno zrelost pa izkazal s samospevi, zbranimi pod naslovom *An die ferne Geliebte*, op. 98. S tem opusom je utemeljil ciklično obliko samospeva ter zasejal seme, ki je obrodilo sadove v veličastnih ciklusih Schuberta in Schumanna, in velja za njegov najpomembnejši, najznamenitejši in najzahtevnejši prispevek k zvrsti. Šest hrepenečih pesmi, organsko povezanih z instrumentalnimi interludiji, ki najavljajo spremembe razpoloženj, je povezal v koherentno celoto, ne da bi pri tem žrtvoval značilnosti posamične predloge.

Dobro desetletje pozneje so Beethovna k zadnjemu počitku pospremili z *Rekvijemom Anselma Hüttenbrennerja*, svoj čas najbolj znanega skladatelja z avstrijske Štajerske. Danes pa njegovo ime prikljče v spomin najprej tesen prijateljski odnos s Schubertom, medtem ko je njegova skladateljska zapuščina v veliki meri fragmentarno poznana predvsem med stroko. Sicer mojster karakternih miniatür se je Hüttenbrenner najintenzivneje posvečal vokalni glasbi in ustvaril preko 250 slogovno in vsebinsko raznolikih samospevov.

»Manj znano je, da je večina njegovih samospjevov nastala v Mariboru, kjer jih je med letoma 1853 in 1858 uspel dokončati več kot 130, nekaj pa jih je napisal tudi na Ptuj in v Celju«, razloži muzikolog dr. Jernej Weiss, ki raziskuje skladateljstvo mariborsko zapuščino, in nadaljuje: »Najraje je posegal po poeziji pesnika Ferdinanda von Rasta, nekoč mariborskega mestnega svetnika, ki je kot Hüttenbrennerjev gostitelj brez dvoma najbolj zaslužen za njegov prihod v mesto ob Dravi.

Vsebinsko ozadje kot tudi formalna zasnova skladb vsekakor izkazuje določeno sorodnost s Schubertovimi samospievi. Sicer je za njih značilna precejšnja formalna raznolikost, od prevladujočih kitičnih do prekomponiranih samospjevov, a jim vendarle manjkata Schubertovi melodična invencija in značilni prefinjeni pomenski odtenki. Kljub temu gre za izjemen opus, ki v mnogočem spreminja predstavo o ustvarjalnem manku samospjeva sredine 19. stoletja na Slovenskem.«

Ne le prijatelj, Hüttenbrenner je bil tudi veliki občudovalec **Franza Schuberta**, »najbolj poetičnega glasbenika vseh časov« (F. Liszt), ki je z ustvarjalno domiselnostjo združil svet poezije in glasbe ter se podpisal pod osupljiv, umetniško dovršen opus samospjevov. Inventivno oblikovane in vsebinsko uravnotežene skladbe se bohotijo z navdahnjeno melodično invencijo, vpeto v drzno, v prihodnost zazrte harmonske strukture široke barvne palete.

Svoj ustvarjalni genij je Schubert dokončno osvobodil s samospjevom *Marjetica ob kolovratu* [1814], ki velja za prvega znanilca visokoromantičnega izraza. Skladba še danes osupne z dramatičnostjo in drzno inovativnostjo, s katerimi se je tedaj komaj 17-letni skladatelj poglubil v žensko psiho Goethejeve protagonistke iz slavne drame *Faust*. V razgibano formalno strukturo, organsko prepleteno z motivičnimi drobcji, je vpel kompleksen glasbeni stavek, pomembno izrazno vlogo pa dodelil klavirskemu partu: za preprosto zvočno tapeto, ki slika vrtenje kolovrata, se skrivata z nepričakovanimi harmonskimi spremembami poudarjena nemir in razburjenost pesniškega subjekta.

Usodno prvo srečanje z genialnim poetom je v mladem skladatelju povzročilo vseživljenjsko občudovanje velikana svetovne poezije, ki je – dasiravno naklonjenost ni bila obojestranska – močno zaznamoval Schubertov osupljivi opus. Med preko 70 uglasbitev Goethejevih pesniških predlog sodi tudi *Ganimed* [1817]. Grški mit o »najlepšem med smrtniki« je pesnik preobelel v nekonvencionalni prosti verz brez oblikovne metrične sheme pesnitev, ki ga je Schubert vpel v mrežo ritmičnih in melodičnih motivov ter odel v izraz, razpet med liričnim, ljubečim, vznesenim in strastnim.

Goethe je mnogo let pozneje navdihal tudi **Huga Wolfa**, pravzaprav Schubertovega edinega pravega naslednika. Intimen značaj samospjeva je bil pisan na kožo Wolfovemu geniju, temperamentu in zapleteni osebnosti, zato ne preseneči, da se je zvrsti popolnoma predal in jo postopno povzdignil na najvišjo raven poudarjene rahločutnosti. V psihološko poglobljenih skladbah, ki jim je vtisnil obrise miniaturnih oper, se najtesneje prepletajo beseda, vokal in klavirski part. Nad vse izvira in individualna glasbena govorica, ki pesniško predlogo interpretira in ilustrira, je prežeta z wagnerjansko čutnostjo in 'schumannovskim' scenskim slikanjem.

Namesto posamičnih pesmi so Wolfa bolj pritegnile pesniške zbirke izbranega pesnika, v katere se je poglubil in razvil glasbeni idiom, kar najustreznejši predlogi. Skozi ustvarjalno življenje je tako ustvaril več zbir samospjevov – senzacionalen uspeh prve med njimi, nastale na besedila *Eduarda Mörika* [1888], je skladatelja izstrelil med mojstre

zvrsti. Prepričljive, lucidne uglasbitve vsebinsko izjemno raznolikih pesmi razkrivajo prečiščen kompozicijski slog, ki se kaže v nenavadno svobodno tretirani deklamacijski liniji vokala, motivični karakterizaciji, harmonskem barvanju in bogati klavirski teksturi.

Med pozne Wolfove zbirke samospjevov sodijo uglasbitve italijanskih pesmi v prevodu Paula Heyseja: »italijanske samospjeve«, natisnjene v dveh knjigah [1892, 1896], je skladatelj sam označil za svoje »najbolj izvirne in umetniško najodličnejše«. Pesmi, edinstvene v portretiranju ženskega subjekta, so prežete s humorjem, v nizu življenjskih vzorcev pa izražajo različna emocionalna stanja. V večinioma kratkosapnih skladbah je Wolf izkazal odličen občutek za malega človeka in hkrati ustvaril novo zvočno polje, kjer se italijanska ljudskost spaja z visoko nemško umetnostjo.

Špela Lah

.....

Sopranistka Theresa Plut se uvršča med naše najuspešnejše operne in koncertne pevke. Kritiki hvalijo njen »kristalno jasen glas z izrazitimi višinami«. Nastopila je pod taktirko več svetovno znanih dirigentov kot so John Fiore, Alexander Joel, Nicholas Milton, Emmanuel Villaume idr. Na povabilo slednjega je z Anno Netrebko pela v operi Čajkovskega *Jolanta* in jo posnela za Deutsche Grammophone. Theresa Plut je po zaključku študija postala članica solističnega ansambla Nemške opere na Renu v Düsseldorfu, kjer je debitirala kot Kraljica noči v Mozartovi *Čarobni piščali* in nastopila v vlogah Walterja v operi *La Wally*, Blonde v *Begu iz Seraja*, Rosine v *Seviljskem brivcu*, Serpette v *La finta giardiniera*, Olimpije v *Hoffmannovih pripovedkah* itd. Sodelovala je z znanimi režiserji kot so Christof Loy in Philip Harnoncourt. Gostovala je v Pflaztheater Kaiserslautern, v Theater Winterthur, v SNG Opera in balet Ljubljana, v Royal Theatre Bangkok ... S Simfoničnim orkestrom iz Vancouvra, z Opernim orkestrom iz Stuttgarta, Orkestrom Jenske filharmonije, z ansamblom Bach Collegium iz Züricha, Orkestrom Slovenske filharmonije ter Simfoničnim orkestrom RTV Slovenija je kot solistka poustvarila Brahmsov *Nemški rekviem*, Mozartovo *Veliko mašo v c-molu*, Orffovo *Carmina Burana*, Mahlerjevo *4. simfonijo*, Bachov *Janezov pasijon* itd. Poleg koncertne in operne dejavnosti se je dokazala kot izjemna interpretka samospjevov na recitalih doma in v tujini. Nastopila in predavala je v Pekingu [Kitajska] ter prejela častni profesorski naziv tamkajšnje osrednje državne univerze. Petje poučuje tudi na Akademiji za glasbo v Ljubljani. Iz koncertnega solo petja je magistrirala na Visoki šoli za glasbo in gledališče v Zürichu, iz opernega petja pa na Visoki šoli za glasbo in upodabljačo umetnost v Stuttgartu.

Tenorist David Jagodic se je začel učiti solopetje pri Barbari Nagode. Študij je nadaljeval leta 2011 na Univerzi za glasbo in upodabljačo umetnosti na Dunaju v razredu Claudie Visca, kjer je leta 2015 diplomiral z odliko, 2018. pa magistriral iz samospjeva in oratorija v razredu Roberta Holla. Izpopolnjeval se je pri Florianu Boeschu, Piotru Beczali, Irini Gavrilovici in Michaelu Schadeju. Že leta 2012 je debitiral z vlogo Alfonsa (*Die Freunde von Salamanka*, Schubert) na poletnem festivalu v Neuzellu v Nemčiji, v opernih gledališčih po Evropi, Aziji in Ameriki pa so sledile še vloge: Tamino (*Čarobna piščal*), Lenski (*Jevgenij Onjegin*), Fenton (*Falstaff*), Alfred (*Netopir*), don Ottavio (*Don Giovanni*), Ferrando (*Cosi fan tutte*), Simon (*Der Bettelstudent*, Millocker), Čarovnica (*Janko in Metka*, Humperdinck), Wüsterich (*Tullfant*, Von Einem) in mnoge druge. David Jagodic je v tujini uveljavljen tudi kot koncertni pevec. V letu 2017 je debitiral na Dunaju v dvorani Glasbenega združenja [Musikverein], v dunajskem Konzerthausu in na sloviti Schubertiadi v Schwarzenbergu.

Nastopil je na različnih koncertih samospjevov s pianisti, kot so Helmut Deutsch, Andrés Schiff in Stephan Matthias Lademann. Bil je Evangelist (*Janezov pasijon*, Bach), Obadjah (*Elija*, Mendelssohn), Uriel (*Stvarjenje*, Haydn), Samson (*Samson*, Händel) in prevzel tenorski del v Bachovem *Magnificatu* in *Božičnem oratoriju* (Weihnachtsoratorium), Mozartovem in Verdijevem *Rekviemu*, Mendelssohnovi *2. simfoniji*, Brucknerjevem *Te Deumu* in mnogih drugih. V času študija je bil štipendist Ministrstva za kulturo Republike Slovenije in SIAA Foundation iz Lichtensteina kakor tudi prejemnik več nagrad na mednarodnih tekmovanjih. Od leta 2018 je član Slovenskega okteta.

Pianistka Andreja Kosmač je z odliko diplomirala na Akademiji za glasbo v Ljubljani v razredu Dubravke Tomšič Srebotnjak. Po diplomi se je izpopolnjevala pri Sijavušu Gadžijevu, Martynu Van den Hoeku na Dunajskem konservatoriju ter na mojstrskih tečajih pri Jacobu Lateinerju, Leonidu Brumbergu, Sandorju Falvaiu, Vardu Rumessenu in Olegu Maisenbergu. Že med študijem je imela več samostojnih in komornih koncertov v Sloveniji, Avstriji, Italiji in Veliki Britaniji. Snemala je za RTV Slovenija, italijanski RAI ter s flavtistom Matejem Zupanom izdala zgoščenko z deli Carla Reineckerja. Kot solistka je igrala z orkestrom SGBŠ Ljubljana, Orkestrom Slovenske filharmonije, s Simfoniki RTV Slovenija, leta 2004 pa je kot predstavnica Slovenije nastopila z moskovskim komornim orkestrom Kremlin. Trenutno se posveča predvsem igranju komorne glasbe. Na recitalih in koncertih nastopa z uveljavljenimi domačimi in tujimi umetniki, predvsem s pevci in flavtisti [Matjaž Robavs, Pia Brodnik, Barbara Kozelj, Marta Močnik Pirc, Katja Konvalinka, Marjan Trček, Marko Kobal, Jože Vidic, Krešimir Stražanac, Matej Zupan, Karolina Šantl Zupan, Trygve Peterson, Janos Balint, Andrea Oliva, Julien Beaudiment, Salvatore Vella, Maxence Larrieu, Peter-Lukas Graf]. Igrala je tudi s Slovenskim komornim zborom pod vodstvom Martine Batič. Pogosto kot korepetitorja sodeluje na mojstrskih tečajih, ki jih vodijo vrhunski umetniki. Kot pedagoginja je dejavna na Konservatoriju za glasbo in balet v Ljubljani, kot umetniška sodelavka pa tudi na Akademiji za glasbo Univerze v Ljubljani.

Izdal / Published by: **FESTIVAL LJUBLJANA**, april / April 2021
Zanj / For the Publisher: **DARKO BRLEK**, direktor in umetniški vodja,
Častni član Evropskega združenja festivalov / General and Artistic
Director, Honorary member of the European Festivals Association
Oblikovanje / Design: **ART DESIGN, d.o.o.**
ljubljanafestival.si
www.facebook.com/ljubljanafestival
www.instagram.com/festival_ljubljana/
www.youtube.com/user/TheFestivalLjubljana